

Nr 233.

Av friherre **Adelswärd**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag
till lag om arbetstidens begränsning.

Genom proposition nr 359 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till revision i vissa delar av gällande lag om arbetstidens begränsning. Samtidigt inhämtas genom proposition nr 361 riksdagens yttrande om ratifikation av det år 1919 utarbetade s. k. Washingtonförslaget till internationellt gällande konvention i samma ämne, därvid emellertid godkännande för Sveriges del av konventionen från Kungl. Maj:ts sida avstyrkes *dels* på grund av bristande överensstämmelse i innehållet mellan svensk lagstiftning och ifrågavarande konvention *och dels* särskilt på grund av det förhållande, att anslutning till konventionen förutsattes för en tid av tio år, under det att den svenska lagstiftningen är antagen allenast till den 1 januari 1924.

Den kungl. propositionen gör ett i det hela erkännansvärt försök att tillmötesgå de av 1920 års riksdag uttalade önskemål om vissa lindringar i den gällande svenska lagens innehåll. Därjämte innebär propositionen i särskilda punkter ett närmande till det omnämnda förslaget till internationell lagstiftning, något som i och för sig utgör ett framsteg, enär genom likvärdighet och likformighet i skilda länders lagar beträffande arbetstidens begränsning speciellt inom den större industrien denna lagstiftnings allmänna syfte i hög grad befrämjas och dess olägenheter i samma mån neutraliseras. Emellertid har det internationella lagstiftningsförsöket icke tjänat till ledning vid den kungl. propositionens utarbetande i tillräcklig utsträckning för att de båda förslagen skola framstå väsentligen lika, vare sig till karaktär, omfattning eller tillämpningssätt. Det måste också vitsordas, att Kungl. Maj:t icke av riksdagens direktiv fått direkt anledning att närmare anpassa förevarande proposition efter Washingtonförslaget, låt vara att den motivering från vederbörande utskotts sida, som legat till grund för riksdagens begäran om utredning och förslag i ämnet, dock uttryckligen påpekat det natur-

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 3 saml. 87 häft. (Nr 232—235.) 2

liga sambandet mellan det internationella och det speciellt svenska lagstiftningsarbetet.

Hurusomhelst synes det önskvärt, att de internationella synpunkterna i tillräcklig grad få göra sig gällande på detta område, *dels* givetvis vid utredning om förutsättningarna för Sveriges anslutning till en internationell överenskommelse senast vid den nuvarande provisoriska lagstiftningens utlöpande men *dels* även vid en fristående behandling redan nu av den nationella lagstiftningen.

Vissa huvuddrag i »Washingtonkonventionen», vilka saknas i den kungl. propositionen, torde sålunda böra komma till uttryck vid en revision av här gällande arbetstidslag.

Till en början synes det önskvärt, att de regler, *som lämpa sig för den egentliga industrien*, hållas i sär från eventuellt inom andra arbetsfält erforderliga bestämmelser till förekommande av obehörig exploatering av arbetskraft. Regler av det förra slaget höra hemma i en allmängiltig »åttatimmarslag», men knappast de senare.

Washingtonkonventionen omfattar sålunda blott det *industriella* arbetet i viss angiven, vidsträckt bemärkelse. Det har anmärkts, att konventionen å andra sidan vore *inom* sitt giltighetsområde strängare än den svenska arbetstidslagen, enär konventionen gällde varje industriellt företag, oavsett antalet därvid anställda arbetare. I denna punkt må det vara berättigat att avvika från konventionen och vid eventuell anslutning till densamma söka utverka undantag eller ändring. Men givetvis synes det såväl ur lagstiftningens syfte som med hänsyn till dess tillämpning inom rimliga gränser vara att föredraga, om huvudsakligen det rent *industriella* området göres till föremål för en särskild arbetstidslagstiftning i den bemärkelse detta begrepp vanligen fattas.

Beträffande åter det sålunda bestämda tillämpningsområdet torde man icke, allra minst i en provisorisk lag under nuvarande förhållanden, böra gå längre i sina fordringar på arbetstidens begränsning, än som anvisas av den internationella lagstiftningen.

Och slutligen synes det vara en fördel, om vad som på grundval av omförmälda förslag till konvention bestämts genom lag eller författning i ett land också i andra länder blir på samma sätt uttryckligen reglerat till allmän efterrättelse och icke, i den utsträckning som skulle gälla enligt propositionen, överlämnas till myndighets förgottfinnande från fall till fall.

Ur angivna synpunkter och i övrigt under erinran i vissa detaljer, som synas böra bli rättade i en ny lag, göras följande ändringsyrkanden i det kungl. förslaget.

§ 1.

Lagens tillämplighetsområde synes om möjligt redan nu böra inskränkas till *industriell* rörelse, ungefärligen uti den genom Washingtonkonventionen angivna omfattning, men med det i lagförslaget och i gällande svensk lag gjorda undantag för de minsta företagen.

I varje fall böra de i 5 § av förslaget uppräknade »rörelserna» undantagas från bestämmelser, som närmast avsetts för en industriell arbetstidslag.

I undantagsbestämmelser under f) bör strykning ske av orden »utom vid skiljeställe», enär sakens natur och vunnen erfarenhet visa att varje slag av flottningsarbete bör undantagas.

Bland undantagen under g) torde tilläggas »torvupptagning».

5 §

utgår.

6 §.

1 mom. Särskilt med anledning av den tillämpning, som gällande regler om lättnader vid s. k. säsongarbete hittills erhållit, ifrågasättes, att i orden: »Är för visst arbete arbetstiden i *väsentlig mån* beroende av årstiden» etc. det kursiverade uttrycket ersättes med bestämmelse, som stödjer en friare tillämpning.

2 mom. I överensstämmelse med Washingtonkonventionen synes en 56 timmars arbetsvecka böra vid tre-skifts-arbete medgivas genom uttrycklig bestämmelse i *lagen* och ej behöva bero på arbetsrådets lämplighetsprövning för särskilda fall.

3 mom. På grund av den uppfattning, som kommit till uttryck beträffande vad som avses med »arbete: som medför *synnerligen ringa ansträngning*», torde berörda uttryck böra ändras exempelvis till »ringa» eller »mindre» ansträngning.

4 mom. Så snart »allvarligt missförhållande» finnes uppstå genom lagens bokstavliga tillämpning enligt denna paragraf, synes arbetsrådet böra vara *skyldigt* att medge undantag. Dessutom kan ifrågasättas *rätt* för arbetsrådet att göra undantag, då vederbörande organisationer äro överens och särskild olägenhet genom att medge sådant undantag icke kan befaras.

7 §

torde böra bringas till närmare överensstämmelse med 3 § i Washingtonkonventionen.

8 §.

2 mom. Möjlighet till övertidsarbete torde böra underlättas, förslagsvis intill en gräns av 300 timmar per år.

3 mom. I anledning härav sker motsvarande jämkning i detta moment, som eventuellt torde kunna helt inarbetas i 2 moments bestämmelse.

10 §.

Tillräckliga skäl för att, till förekommande av här omnämnda missbruk eller kringgående av lagen, stadga en sådan i det enskilda livet ingripande maktbefogenhet för arbetsrådet, som i paragrafen åsyftas, synes näppeligen föreligga, varför stadgandet torde utgå.

Med hänvisning till vad först här ovan anförts hemställes därjämte om skyndsam utredning beträffande de förutsättningar, under vilka vårt land bör ansluta sig till en speciellt inom industrien önskvärd *internationell* lagstiftning, och vilka jämkningar för sådant syfte böra eftersträvas i den s. k. Washingtonkonventionen. Denna utredning bör innefatta en allsidig och grundlig undersökning om arbetstidslagens praktiska verkningar i socialt, ekonomiskt och tekniskt avseende, vilken undersökning under alla omständigheter bör föreligga vid tiden för den nuvarande svenska lagstiftningens utlöpande.

Därest, på sätt här förutsatts, den egentliga »åttatimmarlagen» inskränkes till att gälla det rent industriella arbetsområdet, synes slutligen särskild utredning böra verkställas rörande behovet och arten av bestämmelser om arbetstid i de av 5 § i förslaget berörda fall (sjukvård, fattigvård, hotell-, restaurang- eller kaféerörelse m. m.).

På grund av vad sålunda anförts hemställes, att riksdagen måtte för sin del besluta:

att vidtaga ändringar i Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag till lag om arbetstidens begränsning av här ovan angivna innebörd;

samt att av Kungl. Maj:t äska utredning och förslag i de ärenden, som i motiveringen anges.

Stockholm den 18 maj 1921.

Teodor Adelswärd.